



BK-5866

Seat No. _____

B. Ed. (Sem. - I) Examination

May/June - 2014

EDEC-124 : Sanskrit Content & Method

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- ૧ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નો મુદ્દાસર ઉત્તર આપો : ૨૦
- (૧) (અ) સમાસ એટલે શું ? ઘનશ્યામઃ અને નવરાત્રમ્ સમાસ ઓળખાવી. આ બંને પ્રકારોના બીજા બે બે ઉદાહરણ આપો.
- (બ) કૂટ શ્લોક અને અન્યોક્તિ વચ્ચેનો તફાવત આપી પ્રત્યેકનું એક-એક ઉદાહરણ આપો.
- (૨) (અ) સીતા મૃગં પશ્યતિ। આ વાક્યનું કર્મણિ રચનામાં રૂપાંતર કરી અન્ય બે ઉદાહરણ આપી કર્તારિમાંથી કર્મણિ વાક્ય પરિવર્તનના ત્રણ નિયમો લખો.
- (બ) ગણ કાર્ય વિશિષ્ટ કાળ અને ગણકાર્ય રહિત કાળ એટલે શું ? દરેક ગણના એક એક ઉદાહરણ આપી સમજાવો.
- (૩) (અ) દ્વિસ્તન ભૂતકાળ પરસ્મૈપદી અને આત્મને પદીના પ્રત્યયો જણાવી ગમ્ (પરસ્મૈપદી) અને કથ્ (આત્મને પદી)ના દ્વિસ્તન ભૂતકાળનાં રૂપો બનાવો.
- (બ) સંસ્કૃતમાં ન નો ણ ક્યારે થાય અને ક્યારે થતો નથી. તે ઉદાહરણ આપી સમજાવો.

- ૨ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના મુદ્દાસર ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ૧૦
ઉત્તર આશરે ૨૦૦ શબ્દોમાં હોવો જોઈએ :
- (૧) કિમહમપિ એવમેવ વૃદ્ધે ભવિષ્યામિ। આ વાક્યના આધારે
રાજકુમાર સિદ્ધાર્થના મનમાં જન્મેલી વિરક્તિની ભૂમિકા સ્પષ્ટ
કરો.
- (૨) મમ ભારત દેશ વિશે સંસ્કૃતમાં દસ વાક્યો લખો.
- (૩) (અ) મહાકવિ કાલિદાસના સાહિત્ય પ્રદાન વિશે ટૂંક નોંધ ૩
લખો.
(બ) મનુષ્યલોકે હિ શ્રમઃ પ્રધાનઃ ટૂંકમાં સમજાવો. ૨
- ૩ સૂચવ્યા પ્રમાણે કરો :
- (૧) રૂપ ઓળખાવો : (ગમે તે એક) ૧
માતરિ, સેવેત
- (૨) સમાસનો વિગ્રહ કરી ઓળખાવો : (ગમે તે એક) ૧
મુખકમલમ્, જિતેન્દ્રિયઃ
- (૩) સંધિ છોડો : (ગમે તે એક) ૧
અનીવાદરેણ, પુનરાદિશત્
- (૪) (૧) નૃપઃ _____ ધેનું ચચ્છતિ (યાચકનું યોગ્ય રૂપ મૂકો) ૨
(૨) નિશા _____ શોભતે। (ચન્દ્રનું યોગ્ય રૂપ મૂકો)
- ૪ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના મુદ્દાસર ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ૨૦
ઉત્તર આશરે ૪૦૦ શબ્દોમાં હોવો જોઈએ :
- (૧) સંસ્કૃત ભાષાની ગદ્ય શિક્ષણની પદ્ધતિઓ જણાવી પાઠશાળા પદ્ધતિનાં
લક્ષણો, મહત્ત્વ અને મર્યાદાઓ જણાવો.
- (૨) (અ) સંસ્કૃત શિક્ષક કેવો હોવો જોઈએ - જણાવો.
(બ) સંસ્કૃત ભાષાને લોકપ્રિય બનાવવા માટે તમે શું કરશો તે
જણાવો.

(૩) ધોરણ-૯ના સ્વામિભક્ત:કુક્કુર: એકમને ધ્યાનમાં રાખી નીચેના મુદ્દાની ચર્ચા કરો :

- (૧) વિષયાભિમુખ
- (૨) વિષય વસ્તુના મુદ્દા
- (૩) શિક્ષકની પ્રવૃત્તિ
- (૪) મૂલ્યાંકન કસોટી
- (૫) કા.પા. નોંધ.

૫ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના મુદ્દાસર ઉત્તર આપો. પ્રત્યેક ઉત્તર આશરે ૨૦૦ શબ્દોમાં હોવો જોઈએ. ૧૦

- (૧) સંસ્કૃત ભાષા સર્વભાષાઓની જનની છે - ચર્ચા કરો.
- (૨) તમે વર્ગમાં આદર્શવાચન કરવા માટે કઈ કઈ બાબતો ધ્યાનમાં રાખશો ?
- (૩) ગદ્ય શિક્ષણ પદ્ય શિક્ષણ કઈ રીતે જુદું છે તે જણાવો.

૬ નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : ૫

- (૧) સંસ્કૃત પદ્ય અધ્યાપનની બે પદ્ધતિઓનાં નામ આપો.
- (૨) વિદ્યાર્થીઓ સરળ સંસ્કૃત વાંચતાં શીખે - આ સામાન્ય હેતુના વિશિષ્ટ હેતુઓ જણાવો.
- (૩) સારા સંસ્કૃત પદ્ય શિક્ષકના ચાર લક્ષણો જણાવો.
- (૪) સંસ્કૃત વાંચનના પ્રકાર જણાવો.
- (૫) સંસ્કૃત ભાષા અધ્યાપનમાં અપરિચિત શબ્દો સ્પષ્ટ કરવાની બે પ્રયુક્તિઓ લખો.

ENGLISH VERSION

1 Answer to the point any two of the following questions. Each question should be in about 400 words : 20

- (1) (a) What is compound ? घनश्यामः and नवरात्रम्
Dissolve these two compounds with other two examples of each.
- (b) Clarifying the difference between कूटश्लोकः and अन्योक्ति give one illustration of each type.
- (2) (a) सीता मृगं पश्यति। trans form this sentence in passive voice. Note the three rules of changing active voice in to passive voice by giving two illustrations.
- (b) What is conjugational and non-conjugational tenses. Explain with one example of each गण.
- (3) (a) Mention the suffix of Imperfect tense परस्मैपदी and आत्मनेपदी. Make forms of गम् (परस्मैपदी) and कथ् आत्मनेपदी of Imperfect tense.
- (b) Sanskrit in which 'च' is converted into 'ण'
Explain with illustrations.

2 Answer to the point any two of the following 10
questions. Each question should be in about 200
words :

(1) किमहमपि एवमेव वृद्धे भविष्यामि ? In reference to this
setence explain the background of the
detatchemnt felt by prince Sidharth.

(2) Write ten sentences in Sanskrit about
ममःभारत देश।

(3) (a) Write a short note on Literary 3
contribution of महा कवि कालिदासः।

(b) Explain in brief : 2
मनुष्यलोके हि श्रमः प्रधानः।

3 Do as directed :

(a) Identify conjugations : (any one) 1
मातरि, सवेत्

(b) Name and dissolve compound : (any one) 1
मुखकमलम्, जितेन्द्रियः

(c) Discuss Sandhi: (any one) 1
अनीवादरेण, पुनरादिशत्

(d) (1) नृपः _____ घेनुं यच्छति 2
(Put the proper forms याचक)

(2) निशा _____ शोभते। (Put the proper forms चन्द्र)

4 Answer to the point any two of the following 20
questions. Each question should be in about 400
words :

- (1) Mention the main specific method of Sanskrit prose teaching. Pathasala methods characteristics, Importance and Limitations.
- (2) (a) How is Teacher of Sanskrit ? Explain.
(b) As a sanskrit language teacher explain the remedy to make popular the Sanskrit language.
- (3) In the content of std 9th of स्वामिभक्तःकुक्कुरः Discuss for the following point ?
 - (1) Introduction
 - (2) Content point
 - (3) Teacher's Activities
 - (4) Evaluation test.
 - (5) Black Board - summary

5 Answer to the point any two of the following 10
questions. Each answer should be in about 200
words :

- (1) Sanskrit language is the mother of all language.
- (2) As a teacher which points will you keep in mind at the time of doing model reading ?
- (3) Explain how Sanskrit prose teaching is different from poetry teaching.

6 Answer the following questions :

5

- (1) Enlist two methods of Sanskrit poetry.
 - (2) 'Pupils learn to read easy Sanskrit' State the specific objectives of the general objective.
 - (3) Mention four characteristics of good Sanskrit poetry-teacher.
 - (4) Suggest the types of Sanskrit reading.
 - (5) Mention two techniques to explain the meaning of new words in Sanskrit language teaching.
-